

כבוד השופט, אתה משבש את החקירה

השופטת ברכה אופיר תום, שמנהלת את משפטו של הירשזון, לא מהססת להתערב גם בחקירות הנגדיות. עורכי דין אומרים שהתנהלותה מייצגת מגמה של עלייה במעורבות של שופטים בהליך המשפטי. יש הסבורים שהמניע הוא רצון ליעול, אחרים אומרים שזו דרכם להשיג חשיפה תקשורתית

מאת הילה רז

◀ המעורבות הגבוהה שמפגינה בימים אלה שופטת בית משפט המחוזי בתל אביב ברכה אופיר תום במהלך ניהול חקירות שר האוצר לשעבר אברהם הירשזון, המואשם בגניבת 2.5 מיליון שקל, מעוררת ויכוח. הוויכוח הוא בנוגע למידת התערבות הירצויה של שופטים בניהול החקירות הנגדיות, שהן מהשלבים הקריטיים והמכריעים ביותר בהליך המשפטי.

אופיר תום - המשפט שהיא מנהלת - אולי ממקדת אליה את אור הזרקורים בימים אלה יותר משופטים אחרים. ואולם עורכי דין בכירים המופיעים וימיוס בבתי המשפט סבורים כי התנהלותה אינה הריגה במיוחד והיא מבטאת מגמה גוברת לפיה כיום, יותר מבעבר, שופטים מתערבים בהליך המשפטי - כולל בדרך ניהול החקירות הנגדיות של עורכי הדין. עורכי דין מציינים כשופטים שמרכיבים להתערב את ורדה אלשיך, שמואל ברוך, ברכה אופיר תום, נסים ישעיה ויהודה זפט מבית משפט המחוזי בתל אביב. מנגד, השופטים שנוטים לשתקנות הם שופטי המחוזי בתל אביב עורך מודריק והנשיא הפורש אורי גורן. עו"ד ר"ד אבי וינרוט, שותף במשרד וינרוט ושות' ומומחה בליטיגציה (התדיינות כבי"מ) מסחרית, סבור כי

שופטים נוטים להתערב כיום בהליכים יותר מבעבר. לדבריו, "קשה לשופט להיות אקטיוויסט במסקנות אליהן הוא מגיע בסוף ההליך, אך פסיווי בהתנהלותו לאורך ניהול ההליך". וינרוט סבור כי תופעה זו אינה רצויה. "הדבר בא על חשבון ניהול ההליך באופן הוגן וראוי. לשופטים יש רצון לנקות את השולחן מהר. היעילות היא לפעמים גם על חשבון התוכן. שופטים אומרים לעורכי דין 'הבנתי את השאלה, נקסט - בוא נחתוך ישר לתוצאה'."

אך משפיעה מעורבות השופטים על ניהול ההליך המשפטי מנקודת ראותך בעורך דין החוקר עז? וינרוט: "זה נורא. כעורך דין אני מתכנן טקטיקה ויושב שעות ולפעמים ימים על סדר החקירה. החקירה נכנית מתוך מטרה שהעד יתחפר בגרסתו ולא יוכל לסגת. לפעמים רק אחרי כמה שעות חקירה, צץ בכוונה מסמך נוסף כדי שתשובות העד יתפרצו לו בפנים. השופט לא נהנה מאותה רמת מוכנות וידע של המסמכים והכרה. כשהוא מתערב בחקירה מתרחשים שני דברים: לפעמים הוא הורס את החקירה

התערבות שופטים בחקירות

יתרונות

- מייעל את ההליך
- מסייע לעו"ד לדעת מהן נקודות התורפה בחקירה
- מסייע לעו"ד להבין את הלך מחשבתו של השופט ולשכנעו

חסרונות

- מאפשר לעד לבנות גרסה חלופית
- נוותן רוח גבית לעד ולגרסתו
- עלול לשבש את הלך המחשבה של העו"ד החוקר

ומאפשר לעד לברוח ולבנות גרסה חלופית על הדוכן. במקרה הגרוע יותר, הוא נתן רוח גבית לעד בכיוון מסוים. אם לשופט היתה עוד קצת סבלנות לשמוע שאלות עד הסוף, התוצאה היתה שהאווירה כלפי העד היתה שונה וכך גם תשובותיו."

עו"ד איל רוזובסקי, שותף במשרד צלרמאיר-פילוסוף ומומחה

בליטיגציה אזרחית-מסחרית, סבור כי השינוי שחל בבית המשפט תואם את השינוי בחברה הישראלית: "אנחנו חברה יותר אסרטיביות ואגרסיביות וזה בא לביטוי גם בבית המשפט. הסגנון הבריטי, עליו הושתתה שיטת המשפט הישראלית, לא מתאים כיום". גם רוזובסקי סבור שהעומס העצום שיש כיום על השופטים תרם לכך. "בשל העומס, לשופטים יש פחות זמן והם רוצים ליעל את התיק כשהצדדים לא עושים זאת מספיק."

אבל יש עורכי דין שסבורים שהתערבות היא ממניעים פחות טהורים. לדעת עו"ד בכיר, שביקש להישאר בעילום שם, המעורבות נובעת מהרצון לחשיפה התקשורתית. "כשיש 100 עיתונאים באולם, אז השופט הוא רק אדם והוא רוצה את דקות התהילה שלו". עו"ד פנחס רובין, ראש משרד גורניצקי

ושות', סבור כי "בשלב הקריטי של החקירה הנגדית לא מצופה מהשופט להתערב. ההתערבות קוטעת את הדינמיקה של החקירה".

לדעתו, המעורבות דווקא במקומה בשלב הטיועונים בעל פה. "לעתים, כשהשופטים נמנעים מלהתערב אני מנסה בנימוס לומר להם שטוב שדעת בית המשפט תישמע גם בזמן הטיועונים, כדי שנוכל להתאים עצמנו לקושיות שמתעוררות במוח השופט. כיוון שאנו מכוונים לדעתו של השופט, מבחינתי כסניגור זה טוב ומועיל כשיש דינמיקה מחשבתית ביני לבין השופט אותו אני מתכוון לשכנע". לדעת רובין, התערבות השופטים נובעת מרצונם "לסמן לצדדים את נקודות התורפה של טיועונים". אך הוא מוסיף בחיך, "יש גם שופטים שמתגעגעים לימי בהרותם כעורכי הדין בבית המשפט".

איל רוזובסקי

ברכה אופיר תום

נסים ישעיה

יהודה זפט

אבי וינרוט

השופט חשין: "על השופט לא להיות ספיוקס ולא ברווז מגעגע"

ובית המשפט יודע רק מה שמוצג בפניו. לכן התערבות בית המשפט שלא במקומה, בייחוד בענייני חקירות, עלולה לשבש את הילך כו של הצדק. ההתערבות חייבת להיות

◀ השופט בדימוס מי שאל חשין, שהיה המשנה לנשיא בית המשפט העליון, סבור כי "בשמדובר על שלב החקירות, שופט צריך להימנע מלהתערב באופן שישפיע על תוצאת ההליך". חשין, ראש משרד גורניצקי

יש מקרים שבהם השופט צריך להיזהר שבעתיים

◀ ואולם, השופטת משסעת לא פעם את החקירה הנגדית ופותחת בחקירה קטנה משלה. "התובע מנסה לומר שכפי שבקלות רבה שיקרת במטרה והעלית הסברים בלי בעיות, גם כיום אתה לא אומר את האמת", ניטתה השופטת לעזור לתובע באחד הדיונים, שכונתו

אילו היו מאפשרים לשופטת ברכה אופיר תום להתראיין, סביר שהיתה מעלה לפחות שני נימוקים להתערבות הרבה בחקירה הנגדית במשפט הירשזון: אני רוצה ליעל את הדיון; ובנוסף, אני רוצה להבין היטב את גישת הירשזון כדי שבבוא היום